

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLER HAKKINDA BİLGİLENDİRME

İDİL REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

Özel Eğitim

Özel eğitim, öğrencilerin bireysel farklılıklarına; akademik, sosyal, günlük yaşam ve benzeri yetersizliklerine hitap eden geliştirilmiş ve bireyselleştirilmiş eğitim anlayışıdır. Özel eğitim, öğrenme güçlüğü, gelişimsel yetersizlikler, iletişim bozuklukları, duygusal ve davranışsal bozukluklar, fiziksel engelli ve diğer yetersizlik sınıfında olan veya yetersizliği olmayıp özel yeteneği yani yüksek yeterliliği olan öğrencilere uygun eğitim sağlamayı amaçlar.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitime "özel eğitim" denir. 30 Mayıs 1997 tarihli Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de şu şekilde tanımlanmıştır: "Özel eğitim, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimidir" (KHK/573, 1997).



Özel Eğitim İhtiyacı Olan Birey

Özel eğitim, öğrencilerin bireysel farklılıklarına; akademik, sosyal, günlük yaşam ve benzeri yetersizliklerine hitap eden geliştirilmiş ve bireyselleştirilmiş eğitim anlayışıdır. Özel eğitim, öğrenme güçlüğü, gelişimsel yetersizlikler, iletişim bozuklukları, duygusal ve davranışsal bozukluklar, fiziksel engelli ve diğer yetersizlik sınıfında olan veya yetersizliği olmayıp özel yeteneği yani yüksek yeterliliği olan öğrencilere uygun eğitim sağlamayı amaçlar.

Özel Gereksinimli Birey

Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bu bireyler; Zihin yetersizliği, görme veya işitme yetersizliği, ortopedik yetersizlik, dil ve konuşma güçlüğü veya öğrenme güçlüğü gibi yetersizlik veya özel yetenekli bireyler gibi yüksek yeterliliğe sahip bireylerden oluşur. Gereksinimler; zihinsel, fiziksel, davranışsal, duyuşsal ve duygusal olabilir. Bu gereksinimlerin karşılanması engelleri ortadan kaldırır. Lakin bu yetersizliği veya hastalığı ortadan kaldırmaz! Gereksinimler engelin sayısına bağlı olarak 2 grupta incelenir:

Tek Gereksinimi Olan Bireyler

- Zihin yetersizliği
- İşitme yetersizliği
- Görme yetersizliği
- Ortopedik yetersizlik
- Dil ve konuşma güçlüğü
- Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu
- Öğrenme güçlüğü
- Disgrafi
- Diskalkuli
- Disleksi
- Süreğen hastalık
- Otizm
- Özel yetenek ve dahası..



Çok Gereksinimi Olan Bireyler

- Zihinsel yetersizlik ve ortopedik yetersizlik
- Zihinsel yetersizlik ve otizm
- Görme ve işitmeye eşlik eden zihinsel yetersizlik
- Ortopedik yetersizlik ve Görme yetersizliği ve dahası...



Bu farklılıkların çocuğun bireysel yeteneklerini geliştirmesi için okul çalışmalarının düzenlenmesine veya özel eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyması gerekmektedir. Özel gereksinimli çocuk terimi bu sözü edilen alanlarda yetersizliği olan çocukları içermektedir. Bu terim üstün yetenekli ya da üstün çocukları da (normların üstünde) içine alan kapsamlı bir terimdir.

Culatta ve Tompkins (1999)Özel gereksinimli çocuk, "normal olarak kabul edilen çocuklardan fiziksel, duygusal ya da öğrenme açısından farklılık gösteren, bu farklılığı nedeniyle farklı gereksinimleri bulunan ve bu gereksinimlerinin karşılanması için özelleştirilmiş ve bireyselleştirilmiş eğitim programına dahil edilmeleri gereken çocuktur." (Ersoy ve Avcı, 2000). 573 sayılı KHK'de ise "Özel eğitim gerektiren birey, çeşitli nedenlerle bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireydir" şeklinde tanımlanmaktadır (1997).

Eğitim Programı

Özel gereksinimli bireyler farklı seviyelerde ve tanılarda olabilir. Bu yüzden bütün öğrencileri içine alacak bir ortak eğitim programı hazırlanamaz. Her öğrencinin özel gereksinimlerine dayanan onların farklılıklarını dikkate alan bireyselleştirilmiş bir eğitim programı(BEP) hazırlanır.

Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin eğitim alacakları kurumları eğitsel tanılarını gerçekleştiren Rehberlik Araştırma Merkezi(RAM) belirler. Öğrenciler kurumlara yönlendirilirken topluma entegrasyonu en çok sağlayan ve özel gereksinimlerin en ideal şekilde karşılandığı ortamlara yönlendirilirler. Yetersizliği olan öğrenciler aşağıda belirtilen 5 eğitim ortamından en uygun olanına yönlendirilir:

1. Tam Zamanlı Kaynaştırma:

Bu sistemde öğrenci, normal gelişim gösteren akranlarının gittiği okula gidererek "kaynaştırma" öğrencisi statüsünde herkesin aldığı eğitimi alır. Birey burada akranlarıyla geçireceği sosyal yaşam sayesinde yaşadığı uyumsuz problemlerle başa çıkmayı öğrenir veya bu hedeflenir. Lakin okulda yaşayabileceği akran zorbalığı neticesinde bu durumun ters tepmesi ve bireyin daha da içine kapanması ve uyumsuz problemlerin daha da artması içten bile değildir.

Kaynaştırma/bütünleştirme öğrencisinin bulunduğu okulda ek olarak ders alacağı bir destek eğitim odası bulunması zorunludur. Destek eğitim odasında öğrenciye eşlik eden bir özel eğitim öğretmeni, sınıf öğretmeni veya alan öğretmeni bulunur. Eğitim bir öğrenciyle bireysel veya en fazla 3 öğrenci olmak kaydıyla birbirine yakın yetersizlik gösteren öğrencilerle grup halinde de gerçekleşebilir. Öğrencinin destek eğitim odasında alacağı dersleri RAM, eğitim öğretim başlamadan önce çocuğun gereksinimlerine yönelik şekilde belirler. İhtiyaç halinde alacağı dersler öğretim yılı içerisinde de revize edilebilir

2.Özel Eğitim Sınıfı:

Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda ayrı bir sınıfta eğitim almalarına karar verilen özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için resmî ve özel okullarda il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun teklifi doğrultusunda Valilik Oluru ile özel eğitim sınıfları açılır.[6] Özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı kaynaştırma programları da BEP ile öğrenciye uygulanabilir.

3.Özel Eğitim Okulu:

Özel eğitim gerektiren bireylere hizmet veren, özel olarak yetiştirilmiş öğretim personelinin bulunduğu, geliştirilmiş eğitim programlarının uygulandığı kurumlardır. Bu eğitim kurumlarında bütün öğrenciler özel eğitime gereksinim duyan bireylerden oluşur, bu sebeple kimi öğrenciler için en kısıtlayıcı eğitim ortamıdır.



4.Ev ya da Hastanede Eğitim

Hastanede eğitim: Zorunlu öğrenim çağındaki özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden sağlık problemi nedeniyle sağlık kuruluşlarında yatarak tedavi gören öğrencilerin eğitimlerini sürdürmeleri için hastaneler bünyesinde il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun teklifi ve Sağlık Bakanlığının uygun görüşü üzerine Valilik Olur'u ile hastane sınıfları açılır

Evde eğitim: Zorunlu öğrenim çağındaki özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden sağlık problemi nedeniyle en az on iki hafta süreyle örgün eğitim kurumlarından yararlanamayacağı ya da yararlanması durumunda sağlığı açısından risk oluşturacağı en az birisi ilgili daldan olmak üzere üç uzman tabip tarafından düzenlenmiş Durum Bildirir Sağlık Kurulu Raporu'nda belirtilen öğrencilere velinin yazılı talebi ve Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu ile il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun planlaması doğrultusunda ders yılı içinde evde eğitim hizmeti verilebilir

5.Rehabilitasyon Merkezleri:

Özel eğitim değerlendirme kurulları tarafından yapılan eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda destek eğitimine ihtiyacı olduğu belirlenen engelli bireylere destek eğitimi hizmeti veren özel öğretim kurumunu ifade eder

Özel Gereksinimli Çocukların Eğitim Hakkı

Yönetmelikte belirlenen kriterler göz önünde bulundurularak özel gereksinimli çocukların ihtiyaçlarına göre eğitim verilmektedir. Bir çocuğun sisteme uyum sağlaması için çocuğun bulunduğu okul veya alacağı eğitim kendisine de adapte olabilecek şekilde sağlanmalıdır. Çünkü engelli veya özel gereksinimli de olsa, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre çocuğun "üstün yararı" gereğince "fırsat eşitliği" ilkesine uygun eğitim alması esastır. Bu yüzden devlet özel gereksinimli çocuğun akranlarıyla aynı ortamda eğitim almasını sağlamalıdır.

Ülkemizdeki tüm bireyler, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu ve özel öğrenme güçlüğü olan bireyler de dâhil olmak üzere eğitim hakkına sahiptir. Bu eğitim hakkı kaynağını uluslararası sözleşme ilke ve standartlarının yanı sıra iç hukuktaki anayasa ve diğer mevzuat hükümlerinden almaktadır.

Ulusal mevzuatlara baktığımızda; **1982 Türk Anayasası'nın 42. Maddesi** eğitim hakkının temelini oluşturmaktadır. Bu maddeye göre; kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenmektedir. Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılâpları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetim ve denetimi altında yapılmaktadır. Anayasamızın yanı sıra Millî Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanan ve Resmî Gazete'de yürürlüğe giren **Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'**nde de eğitim hakkı belirtilmiştir.

Eğitim Hakkına İlişkin Uluslararası Sözleşmeler

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28. ve 29. Maddelerinde sözleşmeye taraf devletler her çocuğun bir eğitim hakkı olduğunu kabul etmektedir. Taraf devlet, eğitimde fırsat eşitliği ilkesince özel gereksinimli çocuklar da dahil olmak üzere uyumlu eğitim şartlarına ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmelidir

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 24. Maddesi ise engelli çocukların diğer çocuklarla aynı ortamda eğitim almasına ilişkin ilkeleri kabul etmekte ve sözleşmeye taraf devletlere sorumluluk yüklemektedir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine ek 1 no. lu Protokolün 2. maddesinde eğitim hakkı düzenlenmiş olup; hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamayacağı belirtilmiştir. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerinin yerine getirilmesinde, anne ve babaların çocuklarına, kendi dini ve felsefi inançlarına uygun olan bir eğitim ve öğretim verilmesini isteme haklarına saygı göstermelidir.

Çocuğun Özel Eğitim Alma Koşulları

Çocuk, ruh sağlığı uzmanı (psikiyatrist, psikolog) tarafından ayrıntılı değerlendirildikten sonra gelişimiyle ilgili olarak gözlenen farklılık raporlanır ve bu rapor bir sağlık kurulunca onaylanır. Sağlık kurulu raporu bu anlama gelmektedir. Özel eğitim kurumları özel kuruluşlar olmakla birlikte Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak çalışır. Sağlık güvencesi olsun ya da olmasın sağlık kurulu raporu olan her çocuğun özel eğitim desteği, devlet tarafından ödenmektedir. Bu, devletin özel eğitim desteği alması önerilen çocuklara sağladığı ücretsiz bir hizmettir ve raporu bulunan çocuklara sağlanan bir haktır. Sağlık Kurulu Raporunun geçerlilik süresi genellikle 1 yıldır. Bir yılın sonunda çocuk, Sağlık Kurulu tarafından yeniden değerlendirmeye alınır ve gerekli görüldüğü takdirde rapor yenilenir. Sağlık Kurulu raporu çocuğun tıbbi tanı raporudur. Özel eğitim desteğinden yararlanabilmesi için eğitsel raporun da temin edilmesi gerekir. Eğitsel rapor ise Rehberlik Araştırma Merkezlerinden (RAM) alınmaktadır. Rehberlik Araştırma Merkezleri devlet kurumlarıdır, ilk müracaat buraya yapılabileceği gibi, Rehberlik Araştırma Merkezi'ne sağlık kurulu raporu ile de başvurmak mümkündür. Rehberlik Araştırma Merkezlerinde, çocuk aileden alınan bilgi ve gözlem doğrultusunda yeniden değerlendirilir ve çocuğun eğitsel raporu oluşturulur. Bu raporun geçerlilik süresi de genellikle 1 yıldır. Bir yılın sonunda çocuk, RAM tarafından tekrar değerlendirilir ve sonuca göre ihtiyaç duyulduğu takdirde rapor yenilenir



RAM raporunda uygun görülen eğitime, ailenin seçeceği bir özel eğitim merkezinde başlanır. Bu eğitim, rapora göre haftada 2 birebir ders saatinin yanı sıra çocuğun düzeyine ve yaşına uygun çocuklarla haftada 1 grup dersi olacak şekilde düzenlenir. Ders saati şu anki uygulamada 45 dakikadır ve bu süre, 45 dakika boyunca eğitimci ile çocuğun baş başa ders yapması anlamına gelir. Özel eğitim kurumu ders saatlerini, çocuğun devam ettiği okul ders programını göz önünde bulundurarak düzenlemek durumundadır.

Özel Eğitime Başlamaya Karar Vermek

Özel eğitime başlamak çocuğun kişisel, sosyal ve akademik yaşantısında destekleyici olacak bir sürece başlamayı ifade eder. Bu süreç, ihtiyaç alanı doğrultusunda 1 ya da 2 yıl gibi görece kısa bir süreyi kapsayabileceği gibi yıllar sürece daha uzun soluklu bir eğitim programına da işaret edebilir. Ailenin, bu süreçte çocuğu desteklemesi, çocuğun öğrendiklerini evde düzenli tekrar etmesi için yardımcı olması, okul ve özel eğitim arasında işbirliğinin sağlanması özel eğitimin işe yarayabilmesi ve çocuğun öğrendiği kazanımları gündelik hayata uyarlayabilmesi için en önemli kısmı oluşturmaktadır. Ailenin çocuğu yüreklendirmesi; işlevselliğini arttıracak, kendi potansiyelini gerçekleştirebilmesi ve kendi kendine yeten bir birey olması için çocuğa yardımcı bir destek olacaktır. Ailelerin çocuğun eğitim programı ve eğitimcisini bilip tanınması, güven ilişkisi sağlayacağından özel eğitimin etkililiğini arttırmaya destek olacak bir diğer değişkendir.



Unutulmamalıdır ki özel eğitim kurumu seçiminde farklı kaynaklardan alınan öneri ve yönlendirmeler bir yana; yapılan seçim esasında ailenin kendi seçimidir. Aynı şekilde memnun kalınmayan durumlarda değişikliğe gitmek de yine ailenin kendi kararıdır. Önemli olan çocuğun yüksek yararını gözeterek seçimde bulunulması ve çocuğun kurumdan en yüksek verimi alabilmesidir. Özel eğitim kurumlarına dair yaygın algı, kurumlarda ağır engeli bulunan birey sayısının daha fazla olduğu yönündedir. Bilinenin aksine, özel eğitim kurumlarında ağır engeli olan bireyler sayıca azınlığı oluştururken; çoğunlukla yaşitlarından hafif düzeyde gelişimsel geriliği olan ve okula devam eden çocuklar (kaynaştırma öğrencisi) bulunmaktadır.

Unutulmamalıdır ki her bireyin engelli olmaya yakınlığı, düşündüğünden çok daha fazladır. Her birey engelli bireylerle bir arada bulunarak onları tanımalı, anlamalı ve yaşadıklarına ortak olmalıdır. Bu durum sanıldığı kadar aksine çocuklarda merhamet duygusunun gelişimine, engelli bireyleri anlama ve yardımcı olma davranışlarının artmasına katkı sağlamaktadır. Başlangıçta, buldukları ortam çocukları duygusal olarak etkileyebilir ancak çocuğa yapılacak uygun açıklama, bilgilendirme sağlayıp çocuğu rahatlatacaktır. Bu noktada bir ruh sağlığı uzmanından (çocuk psikologu) destek almak, süreçte aile ve çocuğu desteklemek adına yarar sağlayabilir.

Özel Eğitimde Öğretmenin Roller

Özel eğitim öğretmenleri yetersizlik gruplarının ihtiyaçlarına göre eğitim veren ve özel programlar aracılığıyla yetişen öğretmenlerdir. Her bireyin hayatında büyük bir öneme sahip olan öğretmenler, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin hayatında da büyük bir öneme sahiptir. Özel eğitime ihtiyaç duyan ve belirli alanlarda yetersizlikleri bulunan bireylerin eğitim gereksinimlerinin karşılanmasında öğretmenlerin rolü çok büyüktür. Özel eğitim öğretmenleri ebeveyn ve diğer uzmanlarla işbirliği içerisinde çalışarak özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin gelişimlerini desteklemektedir.

Özel eğitimde öğretmenin rolü özel eğitimin amaç ve hedeflerini yerine getirmektir. Bu açıdan; bireyleri hayata hazırlamak, onların tek başlarına hayatlarını sürdürebilme becerisini kazanmalarına yardımcı olmak öğretmenlerin en önemli rolleridir. Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin ilgilerinin ve yeteneklerinin fark edilmesinde de öğretmenlerin rolü büyüktür, bu anlamda bireylerin gelecekte ilgileri doğrultusunda meslek edinebilmelerini sağlayacak, yaşam boyu öğrenme felsefesini benimsetecek kişiler öğretmenlerdir. Özel eğitim ortamları sayesinde toplumla uyum içerisinde kalmak ve sosyal iletişim becerileri kazanmak öğretmenlerin katkı sağladıkları alanlardır. Özel eğitimde öğretmenlerin rolü göz önünde bulundurulduğunda özel eğitim öğretmenlerinin belirli kişisel özelliklere sahip olması beklenmektedir.



Özel Eğitim Konusunda Aile Tutumu

Uzman tarafından yapılan değerlendirme sonucu özel eğitim önerildiğinde pek çok aile endişe duyar. Sorun alanının farkında olsun ya da olmasın aileler için bu kararı duymak oldukça zor ve kaygı vericidir. Ailelerin en büyük kaygısı ise özel eğitim raporunun çocuğun ileriki eğitim ve iş yaşantısını olumsuz etkileme ihtimalidir.

Ailelerin aklına gelen ilk sorular "Rapor mu almalıyım? Bu rapor ile çocuğum etiketlenmiş mi olur? İleride karşısına çıkar mı? Pişman olur muyuz? Çocuğum orada durumu daha ağır çocuklarla mı eğitim görecek? Onlardan etkilenirse psikolojisi daha kötü olur mu? Askere gidebilir mi? İş sahibi olabilir mi? Evlenebilir mi?" şeklinde olmaktadır.

Özel eğitim alma konusunda gözetilmesi gereken en önemli husus çocuğun yüksek yararadır. Çocuğun işlevselliğini arttıracak, eğitim yaşantısını ve akademik başarısını destekleyecek, sosyal alanda ilişki kurmasını sağlayacak bir eğitim desteğinden çocuğu mahrum bırakmak, ailelerin özel eğitim desteği alırken başlangıçta duyduğu kaygıdan çok daha ciddi sonuçlara yol açabilir.

Çocuğun gelecekteki iş yaşantısını olumsuz etkileme ihtimali düşünülerek gerekli desteği alamayan çocuk, gelecekte sahip olabileceği iş imkanlarından ya da eğitim desteğinden de yoksun kalabilir. Gelişimsel süreçte ihtiyaçları doğrultusunda uygun eğitimi alamamış çocukların topluma kazandırılması ve kendi başarılarına hayatlarını sürdürebilecek becerileri edinmesi oldukça zordur. Bu sebeple özel eğitim desteğinde, öncelikli olarak çocuğun şu anki **ihtiyacı göz önünde bulundurulur** hareket edilmesi gerekmektedir.



Çocuğun toplum tarafından **etiketlenme ihtimali** ise ailelerin bir diğer kaygı alanını oluşturur. Pek çok gelişimsel gecikme ya da sorun, uygun yaş aralığında desteklendiği takdirde çocuğun işlevselliğini yaşlılarıyla uygun hale getirmektedir. Bu sebeple çevrenin tutumunu bir kenara bırakarak çocuğun ihtiyacını ön planda tutmak anne-babaların yapabileceği en makul davranıştır.

Çocuğun özel eğitim kurumundaki diğer çocuklardan olumsuz etkilenme ihtimali ise ailelerin kafasındaki bir diğer yaygın sorudur. Bu noktada çocuğun özel durumuna uygun şekilde, ailenin ve çocuğun beklentilerini karşılayacak uygun bir özel eğitim merkezinin araştırılması önemlidir.

Özel Eğitimde Ailenin Önemi

Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin ebeveynleri eğitim sürecinde ve bireylerin hayatlarında önemli bir role sahiptir. Bireyin eğitim yolculuğunda ve hayata hazırlanmasında eğitim kurumları kadar ailenin de önemli bir yeri vardır.

- Çocukların yetersizliklerinin fark edilmesi,
- Bu yetersizlikler ile ilgili bilgi edinilmesi,
- Bu yetersizliklere uygun eğitim kurumlarının araştırılması,
- Eğitimiyle ilgili kararlar alınmasında aileye düşen sorumluluklar bulunmaktadır.

Ebeveynler; çocuklarıyla ilgili deneyimlerini, çocuklarının ilgilerini, isteklerini, duygularını, fiziksel-bilişsel-ruhsal gelişim süreçlerini göz önünde bulundurarak çocuklarının gelişimlerine destek olmaktadır. Bu bilgiler ile birlikte ailenin ev içerisinde belirli rutinler oluşturması, evde geçirilen zamanlarda çocukların gelişimine katkı sağlayacak ortamların yaratılması önemlidir. Aile, kurum ve öğretmenler arasındaki işbirliği çocukların olumlu yöndeki gelişimi için oldukça faydalıdır. Bu açıdan ailenin öğretmen ve kurum ile iletişim içerisinde olması ve işbirliği içerisine gerekli profesyonel yardımı dahil etmesi çocukların gelişimi açısından önemlidir.



İDİL RAM Telefon: 04865513323

E-Posta: idilramm@gmail.com

<https://idilram.meb.k12.tr/>

Adres: YENİ MAH. 131 SK. NO 1

İDİL / ŞIRNAK

KAYNAKÇA

<http://meb.ai/UToJydH>

<http://meb.ai/WqQ7HQ>